

az Indiai-óceánban található Andaman-szigeteken is élnek krokodilok, melyek bizonyíthatóan Indiából kerültek ide.

Crocodylus rhombifer CUVIER, 1807 – Kubai krokodil

Kuba (a Zapata-mocsár északnyugaton és a Lanier-mocsár az Isla de Juventudon)

Crocodylus siamensis SCHNEIDER, 1801 – Sziámi krokodil

Brunei, Burma, Indonézia (Borneó, esetleg Jáva), Kambodzsa, Laosz, Malajzia, Thaiföld és Vietnam

Osteolaemus – Törpekrokodilok

Osteolaemus tetraspis COPE, 1861 – Tompaorrú (törpe)krokodil

Nyugat-és Közép-Afrika: Angola, Benin, Burkina Faso, Egyenlítői Guinea, Elefántcsontpart, Gabon, Gambia, Ghána, Guinea, Guinea-Bissau, Kamerun, Kongó, Közép-afrikai Köztársaság, Libéria, Mali, Nigéria, Sierra Leone, Szengál, Togo és Zaire

Tomistoma – Álgaviások

Tomistoma schlegelii (MÜLLER, 1838) – Szunda-gaviál vagy közönséges álgaviál

Burma, Indonézia (Borneó, Jáva, Kalimantan, Sulawesi, Szumátra), a Maláj-félsziget és Dél-Thaiföld

Gavialinae – Gaviálfélék családja

Gavialis – Gaviások

Gavialis gangeticus (GMELIN, 1789) – Indiai vagy gangeszi gaviál

Banglades, Bhután, Burma, Észak-India, Nepál és Pakisztán

Felhasznált irodalom

- Branch, B. (1996): *Snakes and other Reptiles of Southern Africa*. – Struik Publishers, Cape Town.
- Cogger, H. G., Carrson E. E. & Cogger, H. M. (1983): *Zoological Catalogue of Australia. Volume 1: Amphibia and Reptilia*. – Australian Government Publishing Service, Canberra.
- Daniel, J. C. (1983): *The Book of Indian Reptiles*. – Bombay Natural History Society, Bombay.
- DGHT (Deutsche Gesellschaft für Herpetologie und Terrarienkunde): *Gutachten über Mindestanforderungen an die Haltung von Reptilien vom 10. Januar 1997*. – DGHT, Rheinbach.
- Dollinger, P. (1983): CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) Identification Manual 3: Reptilia, Amphibia, Pisces. – CITES Secretariat, Lausanne.
- ISIS (International Species Information System) Reptile Abstract (as of 31 December 1993).
- Mattison, C. (1987): *The Care of Reptiles and Amphibians in Captivity*. – Blandford Press, London.
- Obst, F. J., et al. (1984): *Lexikon für Terraristik und Herpetologie*. – Uranis Verlag, Leipzig.
- Steel, R. (1989): *Crocodyles*. – London.

Szerző: Buzás Balázs

A krokodilok helyzete a világban

Régen a páncélos hüllőket szabadon vadászhatták mindenhol. Ez az irtóhadjárat olyan méreteket öltött, hogy évente 5–10 millió bőr érkezett az Egyesült Államokba, illetve Európa és Ázsia országaiba, további feldolgozás céljából. 1969-ben – elsőként – végre veszélyeztetetté nyilvánították a csukaorrú vagy Mississippi-aligátort (*Alligator mississippiensis*). Ezután 1972-ben az ausztrál kormány megtiltotta az Ausztráliában előforduló krokodilfajok bőrének exportját, 1983 óta pedig minden faj szerepel a Washingtoni Egyezmény valamelyik függelékében. Sajnos még ez sem állította meg a krokodilbőrök illegális kereskedelmét. Szomorú tény, de a Nemzetközi Krokodil Társaság (International Crocodile Society) adatai szerint még napjainkban is évi másfél-millió bőrt forgalmaznak megfelelő engedélyek és igazolások nélkül. Hasonlóan nehéz helyzetben vannak a különféle kajmánfajok. 1950 és 1970 között Latin-Amerikából 9 millió kajmánbőr érkezett a fejlett, kapitalista országok bőrkereskedőihöz. 1976 január és 1978 júniusa között csak Kolumbiából több mint egymillió (1) bőr került ki hivatalos úton. Itt egy 1,2 m hosszú nyersbőr 6,25 US\$-t ér. Az afrikai krokodilfajok helyzete sem mondható rózsásnak, hiszen 1950 és 1980 között 3 millió *Crocodylus niloticus*, *C. cataphractus* és *Osteolaemus tetraspis* bőr hagyta el az afrikai országokat Európa, Ázsia és Amerika felé. A természetben még fellelhető példányok száma annyira lecsökkent, hogy Zimbabwe 1978 és 1980 között alig kétezer bőrt tudott ex-

portálni. A '80-as évek elején – kihasználva a páncélos hüllők aránylag könnyű tenyésztetőségét –, sorra alakultak a krokodilfarmok Floridában, Thaiföldön, Zimbabweban, Pápua Új-Guineában és Ausztráliában. A '90-es évek elején az alábbi országokban illetve államokban működtek krokodilfarmok (a zárójelben szereplő számok a farmok számát jelölik): Ausztrália (7), Dél-Afrika (25), Etiópia (1), Florida, USA (52), Honduras (3), Indonézia (25), Izrael (3), Kenya (2), Kolumbia (30), Louisiana, USA (86), Malajzia (6), Panama (3), Szingapúr (6), Venezuela (2), Zimbabwe (15, mostanra 44). Az, hogy egy-egy ilyen farm mekkora forgalmat bonyolít le, a legjobban abból látszik, hogy a Venezuelában üzemelő két farm évente százötvenezer aligátorbőrt "állít elő". A virágzó zugkereskedelem miatt Indonézia és Pápua Új-Guinea nem szállít Szingapúrba, Japán pedig nem vásárol illegális bőrt. A krokodilfarmokon a leölésre szánt állatokat két méteres korukig nevelik (ugyanis a fiatalok bőre vékonyabb és jobb minőségű), majd bőrt darabonként legalább 250 dollárért értékesítik, amiből körülbelül egyharmad rész a nyereség. A legértékesebb a hasi bőr, amit az állat vállánál mérnek le keresztben. Ez a szélesség általában 35–41 cm. A háton lévő, vastagabb bőrt de rékszjékészítésre használják. De nemcsak a bőrt értékesítik. A Zimbabweban jelenleg működő 44 krokodilfarm évente mintegy 9 tonna krokodilhúst exportál – főleg francia és brit inyencek részére. A krokodilhúsért a tenyésztő

10 dollárt kap kilónként. Az egész talán brutálisnak tűnik, de legalább nem a szabadon élő állomány kerül veszélybe. Zimbabwében minden leadott krokodiltojáért fizetnek a bennszülötteknek, a tojásokat kikeltetik, és a fiatalok mintegy két százalékát szabadon engedik. Az életben maradási arány azonban még így is sokkal nagyobb, mint ha a kis krokodilok a szabadban keltek volna ki. A két százalék talán kevésnek tűnik, de ha tudjuk, hogy például a Karib-tóban körülbelül 30 ezer krokodil él, akkor érthető, hogy miért nem telepítenek vissza többet. A szabadtéri víztározókban 100 felnőtt állatot tartanak (25 hím, 75 nőstény), ezek alkotják a tenyészállományt. Szeptember és december között, késő délutánonként valamennyi megtermékenyített nőstény lerakja átlag 80 tojását (egy dél-afrikai farm adatai). A tojásokat a farm alkalmazottjai minden másnap hajnalban

A Nemzetközi Vörös Könyv

A vadon élő veszélyeztetett állatfajok nemzetközi Vörös Könyvét (Red List of Threatened Animals) az 1848-ban alapított, svájci székhelyű Nemzetközi Természetvédelmi Unió (International Union for the Conservation of Nature and Natural

A fajok helyzetének ismertetés

Csukaorrú vagy Mississippialigátor – *Alligator mississippiensis* (Daudin, 1802)

1960-ban már meglehetősen ritkának számított az USA 10 államában (Alabama, Arkansas, Florida, Georgia, Dél-Karolina, Észak-Karolina,

összegyűjtik és 90 napra keltetőbe helyezik. Az itt kikelt, körülbelül 30 cm-es apróságokat hat hónapos korukig szinte tömök, majd átterülnék egy melegházba. Itt a hőmérséklet állandóan 30 °C, ezt egy padlóba épített, mintegy 14 km hosszú fűtőszál biztosítja. Fontos, hogy a páratartalom állandóan 80% körüli értéken maradjon, mert ettől marad puha az állatok bőre. Az állandó meleg miatt az állatok anyagcseréje is felgyorsul, így többet esznek és kétszer olyan gyorsan nőnek, mint a szabadtéri nevelőkben tartott példányok. 3500 fiatal állatnak két naponta 500 kg, vitaminokkal dúsított darált sertéshúst adnak. A száz tenyészállatnak 300 kg sertéshús és sok-sok egész (tollas) csirke jelenti a táplálékot. A krokodilok leölése általában egy 22-es kaliberű pisztoly vagy egy egyszerű guillotin segítségével történik.

Resources, rövidítve IUCN) adja ki. Sajnos ez a két évente megjelenő könyv egyre vastagabb, és a páncélos hüllőket egyre "súlyosabb" kategóriákba sorolja. Az alább felsorolt fajoknál a legutóbbi, 1995-ös Vörös Könyv adatait és kategóriáit használtam fel.

Louisiana, Mississippi, Oklahoma, Texas). 1972-ben az Egyesült Államok kormánya korlátozta a bőrök kivitelét, így a '70-es évek közepén már félmillió

aligátor élt Florida, Georgia, Dél-Karolina, Louisiana és Texas part menti mocsaraiban. Ez a világállomány 75%-át jelenti. Az aligátorok egyedszáma Texas sok részén mintegy 5 év alatt megduplázódott. Ma ott tartunk, hogy a Miami-i városi rendőrség különleges alakulata természetvédők közreműködésével gyűjti össze a város környékén lévő golfpályákra és telkekre betévedt aligátorokat, és szállítja vissza őket az Everglades Nemzeti Park területén található mocsarakba. 1980-ban az Egyesült Államok Halászati és Vadászati Szolgálat (United States Fish & Wildlife Service) ismét engedélyt adott aligátorok kilövésére, persze szigorú felügyelet mellett (Nuisance Alligator

Kínai aligátor – *Alligator sinensis* Fauvel, 1879

Élőhelyén, a Yangtze-folyón épülő hatalmas vízierőművek és a mezőgazdasági területek térhódítása miatt került veszélybe. Szerencsére a kínai kormány külföldi környezetvédők nyomására védetté nyilvánította, és megkezdte egy megmentési terv kidolgozását. Első lépésként 1986-ban mintegy 600 tojást gyűjtöttek össze, majd mesterséges körülmények között inkubálták. A fiatalok 70%-a túlélte a kezdeti nehéz időszakot, és elérve egy bizonyos méretet, érett lett a visszatelepítésre. Ma a Kínában vadon élő aligátorok száma eléri az

Pápaszemes kajmán – *Caiman crocodilus* (Linnaeus, 1758)

Védelem: Valamennyi alfaja a CITES II. kategóriájában szerepel, kivéve a *C. c. apaporiensis*-t, amely annyira meg-

Control Program). Floridában évi 30–40 ezer nyersbőr kerül feldolgozásra, Louisianában pedig évi 20–25 ezer vadon élő példányt lönek ki. További 150–200 ezer tojás kerül begyűjtésre, majd a farmok keltetőibe. A belőlük kikeltő kis aligátorok 75%-a visszakerül természetes élőhelyére, miután elérte az 1,2 méteres hosszt.

Védelem: A CITES II. kategóriájában szerepel. 1976-ban az USA-ban élő populáció nagysága elérte a 734 ezer példányt. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. Elsősorban élőhelyének tönkretétele veszélyezteti.

ezer példányt. Egyes tartományokban (pl. Anhuiban), ahol nem volt visszatelepítési akció, az állomány alig háromszáz példányra tehető.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel (kivéve a fogságban született példányokat, amelyek II-esek). A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj kritikus veszélyeztetett. Elsősorban élőhelyének tönkretétele veszélyezteti. További problémát jelent elterjedési területének kicsiny volta.

ritkult, hogy az I. függelékebe került. Szerencsére éppen ennek az alfajnak a természetvédelmi helyzete javul a leg-

gyorsabban. Kolumbiában a fogságban tenyésztési program keretében évi 300–450 ezer bőrt értékesítenek, ezzel is védve a vadon élő állományt. A Nem-

zetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. Az illegális vadászat és élőhelyének eltűnése veszélyteti.

Sakaré kajmán – *Caiman latirostris* (Daudin, 1802)

Vadászata nem jelentős, a kereskedők előnyben részesítik a legálisan eljuttatott példányok bőrét.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus.

Elsősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Yacare-kajmán – *Caiman yacare* Daudin, 1802

Védelmét az exportkvóták bevezetésével kívánják biztosítani, mely szám például Paraguayban mindössze évi ötezer bőr.

Védelem: A CITES II. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. Elsősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Fekete kajmán – *Melanosuchus niger* (Spix, 1825)

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. Kivételt képez ez alól az ecuadori populáció, amely a II. listára került, azzal a kitételrel, hogy 1994 és 1996 között nem ejthető el és nem fog-

ható be egyetlen példány sem. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj veszélyeztetett. Elsősorban élőhelyének eltűnése és az illegális vadászat veszélyezteti.

Széleshomlokú kajmán – *Paleosuchus palpebrosus* (Cuvier, 1802)

Védelem: A CITES lista II. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kriti-

kus. Elsősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Schneider- törpe- vagy széleshomlokú-kajmán – *Paleosuchus trigonatus* (Schneider, 1801)

Védelem: A CITES II. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. El-

sősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Amerikai vagy hegyesorrú krokodil – *Crocodylus acutus* (Cuvier, 1807)

Sorsát az mentette meg, hogy a United States Fish & Wildlife Service 1980-ban leállította a Közép- és Dél-Amerikából érkező bőrök behozatalát. Az Everglades Nemzeti Parkban mintegy kétezer példánya segíti elő a faj túlélését.

Védelem: Az USA-ban élő populációi kevesebb, mint négyszáz, nem szaporodó példányból áll. A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj állományai sérülékenyek. Elsősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Hosszuorrú krokodil – *Crocodylus cataphractus* Cuvier, 1825

Sajnos eredeti élőhelyén nincsenek farmok, ahol foglalkoznának a tenyésztésével.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv

szerint világállományának nagyságáról csak kevés adat áll a rendelkezésünkre. Elsősorban élőhelyének beszűkülése és az illegális vadászat veszélyezteti.

Orinocói krokodil – *Crocodylus intermedius* Graves, 1819

Sorsa a védelmi intézkedések ellenére bizonytalan, hiszen Kolumbiában már csak háromszáz, Venezuelában pedig ezer példánya él.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv

szerint a faj kritikusan veszélyeztetett. Elsősorban élőhelyének tönkretétele, elterjedési területének kicsiny volta és az illegális vadászat veszélyezteti.

Ausztráliai vagy Johnston-krokodil – *Crocodylus johnstoni* Krefft, 1873

1974 óta tartó védettségének köszönhetően világállománya 1980-ban

már elérte az 100–200 ezer példányt. Ez azonban nem ad okot a bizakodásra.

Védelem: A CITES II. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. El-

sősorban élőhelyének tönkretétele veszélyezteti.

Mindoro- vagy fülöp-szigeteki krokodil – *Crocodylus mindorensis* (Schmidt, 1935)

1980 óta tenyésztik Negros szigetén (Fülöp-szigetek). Vadon élő példányainak száma ekkor már csak 500 és 1000 közötti volt. A Silliman Egyetem irányításával 1984-ben került sor első visszatelepítésére a Calawit Nemzeti Parkba (Észak-Busuanga). Habár több európai és amerikai állatkertben is megtalálható ez a faj, tenyésztése és a fülöp-szigeteki tenyésztésprogramhoz való

csatlakozás eddig csak a texasi Gladys Porter Zoo-ban sikerült. A programhoz egy semi-adult pár bevonásával a melbournei állatkert is csatlakozott, 1993-ban.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj kritikusan veszélyeztetett élőhelyének tönkretétele és elterjedési területének kicsiny volta miatt.

Morelet-krokodil – *Crocodylus moreletii* Duméril, Bibron & Duméril, 1851

1930 óta vadásszák. Ennek ellenére 1950-ben még meglehetősen gyakori volt, mára azonban veszélyeztetetté vált. Belize-ben az út menti árusok 5 US\$-ért kínálják nyers bőrének 30 centiméterét. Az európai – elsősorban belga kereskedők – engedéllyel vásárolják a bőroket. Ők 7 US\$-t is adnak 30 centiméterért, és 10–15 US\$-ért adják tovább olasz cipő- és táskakészítő cégeknek. Egy kétméteres krokodil körülbelül 2500 US\$-t hoz a konyhára, de a

bevételek csupán 2%-a marad Belize-ben. A fogságban tenyésztési programot az atlantai állatkert (Georgia, USA) irányítja, és rajta kívül néhány mexikói állatkert vesz részt benne.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj világállományának méretéről csak kevés adat áll rendelkezésünkre. Elsősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Nilusi krokodil – *Crocodylus niloticus* Laurenti, 1768

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel (kivéve az alábbi országokban, ahol bizonyos feltételekkel átsorolták a II. kategóriába: Botswana, Malawi, Madagaszkár, Mozambik, Zambia, Zimbabwe farmjain tenyésztett példányok, illetve Etiópia, Kenya, Szomália, Szu-

dán, Tanzánia, ahol éves kvóta szabja meg a befogható és elejthető példányok számát). A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. Élőhelyén a nagy népsűrűségből fakadóan leginkább az emberekkel való konfliktusok miatt kerülhet veszélybe.

Új-guineai krokodil – *Crocodylus novaeguineae* Schmidt, 1928

Irian Jayá-n fennmaradt populációját 1980-ban nyilvánította védetté az indonéz kormány. Pápua Új-Guineában az 1970-es években kezdődött meg a megmentését szolgáló program. Ennek keretében napjainkban évi 2,5–10 ezer példányt illetve tojást gyűjtenek be és

szállítanak farmokra, tenyésztés céljából.

Védelem: A CITES II. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. Elsősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Mocsári krokodil – *Crocodylus palustris* Lesson, 1831

Ez a faj annyira megritkult, hogy mára csak a nemzeti parkok területén találkozhatunk vele. India 1975-ben indította el a megmentésére irányuló programot. A tenyésztést a Central Crocodile Breeding and Management Training Institute irányításával a hyderabadi Nehru állatkert végzi. Nap-

jainkban kb. 12 ezer példányt tartanak indiai farmokon.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint állományai sérülékenyek. Elsősorban élőhelyének beszűkülése veszélyezteti.

Bordás krokodil – *Crocodylus porosus* Schneider, 1801

Észak- ausztráliai, vadon élő állománya 1930-ban még több mint 1 millió példányból állt. A sikeres irtó hadjáratnak köszönhetően 1982-ben már csak alig 15 ezer példány maradt fenn nehezen megközelíthető helyeken. Az állomány csökkenését jól érzékeltetik a bőrexport-adatok: 1971-ben még 100 ezer, míg 1979-ben már csak 20 ezer bőrt exportált Ausztrália. Az első, a krokodílok megmentésére létrejött nemzeti parkot az Ord-folyó mentén (Wyndham mellett) hozták létre, egy 22 ezer hektáros területen. Az itt élő hatalmas krokodílok mára idegenforgalmi

látványossággá nőttek ki magukat, és vadászatuk engedéllyel bár, de ismét megengedett.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel, kivéve Ausztrália (II. kategória), Pápua Új-Guinea (a farmokon tenyésztett példányok a II. kategóriába sorolhatók) és Indonézia (II. kategória, csak az aktuális kvótának megfelelő számú példány exportálható). A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. Elsősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Kubai krokodil – *Crocodylus rhombifer* Cuvier, 1807

Eredeti élőhelyén, Kubában csak egyetlen védett területen, a Zapata-mocsárban fordul elő. Ezen 300 km²-es területen mindössze 3–6 ezer példány él. Tenyésztését a jerseyi, a havannai, a (kelet-) berlini és a winnipegi állatkeretek végzik. Az USA állatkertjeiben több mint 50 ivarérett példány szolgálja a vadon élő populáció érdekeit.

Sziámi krokodil – *Crocodylus siamensis* Schneider, 1801

Helyzetének kritikus voltára 1970-ben döbbsentek rá. Egy állományfelmérés közben ugyanis kiderült, hogy Thaiföldön alig 40 példány maradt fenn. Szumátrán szintén ritkának számított, Jáva szigetén pedig teljesen kipusztult. 1992-re aztán gyakorlatilag kihalt Thaiföldről is. Megmentését egy krokodilfarm segítségével próbálják megoldani. 1950 és 1970 között a Bangkok melletti Samut Prakan krokodilfarmon összesen 11 ezer bordás (*C. porosus*) és sziámi

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj veszélyeztetett. Elsősorban élőhelyének beszűkülése, elterjedési területének kicsiny volta és az oda behurcolt idegen faunalelemek miatt van veszélyben.

krokodil (*C. siamensis*) látta meg a napvilágot. Sajnos ezek túlnyomó többsége hibrid, amely kizárólag a bőrpar számára jelent értéket. Napjainkban évente 3500 példányt keltenek, és már megtörtént az első tiszta vérű példányok visszatelepítése is.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj kritikusan veszélyeztetett. Elsősorban élőhelyének tönkretétele és az illegális vadászat veszélyezteti.

Tompaurú krokodil – *Osteolaemus tetraspis* Cope, 1861

Helyzetéről csak kevés adat áll a rendelkezésünkre. Élőhelyén alig néhány kutatóbázis tud információkkal szolgálni.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj helyzete nem kritikus. Elsősorban élőhelyeinek megszűnése és a korlátlan vadászat veszélyezteti.

Szunda- vagy álgaviál – *Tomistoma schlegelii* (Müller, 1838)

Indonéziában 1980 óta szigorú védelem alatt áll, Thaiföldön azonban már

kipusztult. Szerencsére több krokodilfarm is segíti a megmentését.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint világalományának méretéről csak kevés adat áll a rendelkezésünkre,

lehet veszélyeztetett sőt súlyosan veszélyeztetett is. Elsősorban élőhelyének tönkretétele veszélyezteti.

Indiai vagy gangeszi gaviál – *Gavialis gangeticus* (Gmelin, 1789)

Vadon élő állománya 1975-ben csupán 60–70 példányból állt. Ekkor kezdték el kidolgozni a megmentésére irányuló tervet, amelynek köszönhetően 1986-ban már másfélezer vadon és további ezer fogságban élő példány biztosította a faj fennmaradását. Sajnos ez csak India és Nepál területére érvényes. A környező országokban – példá-

ul Bangladesben – 1983-ban már csupán 20 példány létezéséről tudtak. Lehet, hogy mára teljesen kipusztult innen, akárcsak a szomszédos Burmából.

Védelem: A CITES I. kategóriájában szerepel. A Nemzetközi Vörös Könyv szerint a faj – elsősorban élőhelyének beszűkülése és elterjedési területének kicsiny volta miatt – veszélyeztetett.

Hát így fest századunk végén a páncélos hüllők helyzete, amelyen csak mi, emberek segíthetünk. Leginkább azzal, ha nem vásárolunk krokodilbőrből ké-

szült dísz tárgyakat, illetve vadbefogott vagy nem megbízható forrásból származó élő állatokat.

Szerző: Buzás Balázs, 1194 Budapest, Csiky u. 74.

Kígyóbetegségek

Kevés betegség megjelenése jelenthet nagyobb csapást egy terráriumban, mint az *amoebiasis*. A kórokozó a mikroszkopikus méretű, állabakkal lassan mozgó egysejtű az *Entamoeba invadens*. A betegség természetbeni előfordulásáról igen keveset tudunk, de a terráriumi állatok között világszerte előfordulhat, mint kisebb, de inkább nagyobb elhullással járó kígyóbetegség okozója. Tulajdonképpen valamennyi hüllőcsoportban megtelepedhet, de az általa okozott betegségekre való hajlam, nagymértékben változó; a növényevő fajok (teknősök) szinte sosem beteg-

szenek meg, de hordozzák, és székletükkel ürítik a kórokozót, a krokodilok és gyíkok relative ritkábban, de meg is betegszenek, a kígyók között pedig igen súlyos elhullást okoznak. A kígyófajok fogékonysága sem egyforma; míg a kobrák és néhány *Lampropeltis* (királysikli) faj relative ellenálló, addig az óriáskígyók, mérges és nem mérges siklófajok, viperák, csörgőkígyófélék igen érzékenyek a megbetegedésekre. Az amoeba ún. direkt életciklusú: állabakkal mozgó kártevő alakja, a kígyók bélcsatornájában élőködik, majd bizonyos életszakaszában merevfalú, kerek-